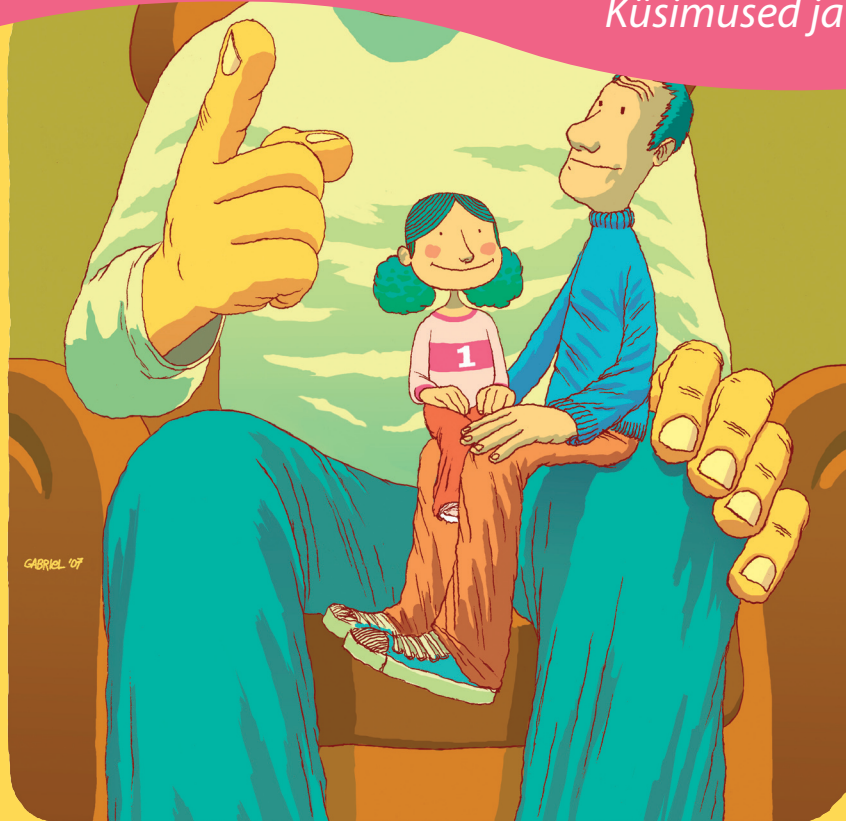

Laste kehalise karistamise kaotamine

Küsimused ja vastused

EUROOPA LASTE JAOKS JA KOOS LASTEGA

Laste kehalise karistamise kaotamine

Küsimused ja vastused

Euroopa laste jaoks ja koos lastega

www.coe.int/children

Sisukord

Tõlgitud väljaandest

Abolishing corporal punishment of children

Questions and answers

ISBN 978-92-871-6310-3

Prantsuskeelne väljaanne

L'abolition des châtements corporels des enfants

Questions et réponses

ISBN 978-92-871-6309-7

Käesolev brošüür on trükitud tänu Soome valitsuse heldele toetusele.

Kaane kujundus: Graphic Design Studio of the Council of Europe

Illustratsioonid: Gabriel Pagonis/© The Council of Europe

Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

© Council of Europe, June 2008

	Sissejuhatus.....	5
	1. Milles seisneb laste kehaline karistamine?.....	7
	2. Miks tuleb keelustada laste kehaline karistamine?.....	9
	3. Kuidas kaotada kehaline karistamine?.....	19
	4. Küsimused, vastused ja alusetud väited	31
	Märkused teksti kohta	41
	Täiendav informatsioon	43

Lapsed ei ole miniõigustega mini-inimesed.

Nagu Euroopa Nõukogu on pidevalt võidelnud surmanuhtluse kaotamise eest Euroopas, on tal nüüd päevakorral ettekujutus Euroopast kui maailmajaost, kus enam ei esine kehalist karistamist. Inimeste löömine ei ole õige ning ka lapsed on inimesed.

Lastel on täiskasvanutega võrdne õigus inimväärikusele ja kehalisele puutumatusse ning seaduse kaitsele. Euroopa Nõukogu neljakümne seitsmel liikmesriigil on rahvusvaheliste ja siseriiklike õigusaktide kohaselt inimõiguste alased kohustused. Riigid peavad vajadusel oma seadusandlust vastavalt muutma ning võtma haridus- ja muid meetmeid, et keelustada ja lõpetada laste igat laadi kehaline karistamine, seda ka kodus ja perekonnas.

2006. aastal tõstatus teema piirkondlikult tasandilt ülemaailmseks eesmärgiks. ÜRO Peaassambleele esitatud aruandes oli toodud ka ÜRO peasekretäri uurimus lastevastase vägivalda kohta. Selles seatakse 2009. aasta tähtjaks, mil lastevastane vägivald peab olema kõikjal keelustatud. Euroopa on liikunud õiges suunas, sest 2007. aasta oktoobriks olid enam kui kolmandik liikmesriike selle keelustanud ning vähemalt kaheksa ülejäänud riiki olid võtnud kohustuseks valdkonda reformida.

1. Milles seisneb laste kehaline karistamine?

Täiskasvanu löömist nimetatakse kallaletungiks ja loomade löömist julmuseks.
Lapsi lüüakse n-ö nende endi huvides.

Laste ükskõik mis viisil kohtulikult karistatavat kehalist rünnet saab määratleda ka nii, et see võrdub sellega, nagu see oleks suunatud täiskasvanu vastu. Täiskasvanud on väga osavad, et leiutada erinevaid ütlusi, mis õigustavad laste löömist ja peksmist, näiteks *laksu andma, kere peale andma* jmt. (Vrd teistes keeltes *smacking, spanking, donner des fessées, picchiare, dar un azote*). Kuid lapse jaoks on karm tegelikkus see, et tegemist on vägivallaga.

ÜRO lapse õiguste konventsiooni (UNCRC) järelvalveorgan, Lapse Õiguste Komitee (CRC) on rõhutanud, et inimõigused eeldavad igasuguse kehalise karistuse, olgu see siis nii kerge, kui tahes, ning julmade ja alandavate karistuste keelustamist. 2006. aastal tehtud üldistes märkuses, mis kujutab endast üht usaldusväärsemat käsitust riikide kohustusest CRC raames, määratleb komitee kehalist karistust järgnevalt:

igasugune karistusviis, kus kasutatakse kehalist jõudu ja mille eesmärgiks on tekitada mingilgi määral valu või ebamugavustunnet. Enamik selliseid karistusviise tähendab lapse löömist (*laksu andmine, vopsu andmine jmt*) käe või mõne esemega, näiteks piitsa, kepi, rihma, kinga või puulusikaga. Kuid tegemist võib olla ka lapse jalaga löömise, raputamise või tõukamise, küünistamise, näpistamise, hammustamise, juustest või kõrvadest tirimise, ebameeldivas asendis olema sundimise, kõrvetamise, kuuma veega ülevalamise, lapse suu seebiga pesemise või teravaid vürtse alla neelama sundimisega. Komitee arvates on kehaline karistus igal juhul alandav. Esineb ka teisi mittekehalisi karistusviise, mis on samuti julmad ja alandavad ning seetõttu vastuolus konventsiooniga. Siia kuuluvad näiteks karistusviisid, kus last halvustatakse, alandatakse, mõnitatakse, tehakse patuoinaks, ähvardatakse, hirmutatakse või naeruvääristatakse.¹

2. Miks tuleb keelustada laste kehaline karistamine?

Inimõigused ei kao koduuksel.

Laste kehalise karistamise keelustamiseks on rida tugevaid argumente. Kehaline karistamine on

- ▶ lapse õiguste rikkumine kehalise puutumatus, inimväärikuse ja võrdse seaduskaitse seisukohalt. Sageli ohustab see lapse õigust haridusele, arengule, heale tervisele ja isegi elule;
- ▶ nähtus, mis võib last raskelt kahjustada nii kehaliselt kui ka vaimselt;
- ▶ nähtus, mis õpetab lapsele, et vägivald on heakskiidetud ja õige strateegia konfliktide lahendamiseks või selleks, et mõjutada teiste inimeste käitumist;
- ▶ nähtus, mis ei anna distsipliini saavutamise seisukohast midagi. Leidub paremaid õpetusviise, millega parandada lapse käitumist ja mis aitavad kaasa tema arengule ning usaldusel ja vastastikusel austusel põhinevate inimsuhete loomisele;
- ▶ nähtus, mis raskendab laste õiguste kaitset, sest neid on keeruline kaitsta, kui kehaline karistamine ehk osa lastevastastases vägivaldast on seadusega lubatud.

Euroopa Nõukogu tegevuse aluseks on õigusriigi põhimõtetest kinnipidamine ning see, et kõikidel inimestel on inimõigused ja põhivabadused. Kui liikmesriigid ratifitseerivad Euroopa inimõiguste konventsiooni ja Euroopa sotsiaalharta või parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta, võtavad nad endale siduvaid inimõiguste alaseid kohustusi kõikide inimeste, sealhulgas laste suhtes oma territooriumil. Eelmisel kahel aastakümnel on Euroopa Nõukogu institutsioonid võtnud üha jõulisemalt sõna laste kehalise karistamise vastu.

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee on mõistnud kehalise karistamise hukka ja teinud ettepaneku see keelustada reas soovitudes, mis võeti vastu juba alates 1985. aastast. Need on soovitusel perevägivald teemal

(1985), ühiskondlike meetmete kohta perevägivaldlaste toetamiseks (1990), laste väärkohtlemise meditsiinilised ja ühiskondlikud aspektid (1993) ning soovitus positiivse lastekasvatuse toetamise poliitika kohta (2006).

2004. aastal kutsus Parlamentaarne Assamblee Ministrite Komiteed üles kiiresti käivitama ühiskampaaniat laste kehalise karistamise täielikuks keelustamiseks kõikides liikmesriikides. Assamblee nentis Euroopa Nõukogu edu surmanuhtluse keelustamisel ja kutsus täna üles tegutsema selle nimel, et Euroopast saaks nii kiiresti, kui võimalik, selline ala, kus enam ei esine laste kehalist karistamist.

2005. aastal toimunud Euroopa riigipeade ja valitsusjuhtide kolmandal tippkohtumisel uuendati kohustusevõttu laste õiguste kaitseks. Programm "Euroopa laste jaoks ja koos lastega" on vastus Euroopa Nõukogule antud volitusele tagada terviklik lähenemine laste õiguste edendamisele ja kolmanda tippkohtumise otsusele käivitada programm, mis hõlmaks lastevastase vägivaldlaste eri vormide haridus- ja tervishoiuvalaseid ning ühiskondlikke ja õiguslikke mõõtmeid.

2006. aastal avaldas Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik Thomas Hammarberg dokumendi kehalisest karistamisest pealkirja all "Ka lastel on õigus mitte peksta saada".² Oma pöördumises Parlamentaarsele Assambleele ütles ta, et "esimene vajalik samm on õiguslikult keelustada igasugune lastevastane vägivald, olgu koolis, asutustes või kodus".

Euroopa inimõigustealased standardid ja kehaline karistamine

Iga üksikisiku väärikus on rahvusvaheline inimõiguste üldpõhimõte. "Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ning õigustelt...". Nii algab ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 1, mille alusel on nüüdseks saavutatud üksmeel selles, et rahvusvahelised ja piirkondlikud inimõigusi käsitlevad õigusaktid nõuavad laste kehalise karistamise kõikide vormide keelustamist.

Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi Kohtu) otsustega on hakatud järkjärgult kehalist karistust hukka mõistma, esmalt õiguskaitseorganites ja

koolides ning viimasel ajal ka kodudes. Muudest otsustest tuleneb samuti, et igasuguse kehalise karistamise keelustamine ei riku perekondade õigust eraelule ega nende usulisi õigusi. Kohus kohaldab üha enam lapsi puudutavates otsustes ÜRO lapse õiguste konventsiooni nõudeid.

Tere! Oskate te öelda, mis on mõistlik karistamine?

Kehalise karistamise keelustamine ei riku perekonnaõigust ega usuvabadust

1982. aastal otsustas Euroopa Inimõiguste Komisjon, et ühe Rootsi perekonna avaldus ei ole vastuvõetav. Lapsevanemad väitsid, et see, et 1979. aastal keelati Rootsis vanematel karistada lapsi kehaliselt, rikub nende õigusi perekonnavalule ja usuvabadusele. Vanemad olid ühe Stockholmi protestandi vabakiriku koguduse liikmed ja uskusid, et kehaline karistus on vajalik, viidates oma veendumuste põhjenduseks piiblitekstidele. Komisjon jõudis seisukohale, et Rootsi kallaletungivastane õigus ei ole ebatavaline ega ka mingil moel liiga range:

Asjaolu, et ei eristata seda, kuidas vanemad kohtlevad lapsi, sellest, kuidas koheldakse täiskasvanud tundmatuid inimesi, ei saa Komisjoni arvates tekitada "sekkumist" taotleja era- ja perekonnavalule, sest kallaletungi tagajärjed on mõlemal juhul ühesugused... Komisjon on seisukohal, et Rootsi kallaletungi ja ahistamise seaduse reguleerimisala on täiesti tavaline meede vägivalda ohjeldamiseks ja et selle kohaldamine vanematepoolsele laste regulaarsele kehalisele karistamisele on mõeldud just selleks, et kaitsa potentsiaalselt nõrku ja haavatavaid ühiskonnaliikmeid.³

2000. aasta septembris lükkas Kohus samalaadse otsusega ühehäälselt istungit pidamata tagasi üksikisikute avalduse, kes esindasid Ühendkuningriigi kristlike erakoolide rühmitust. Avalduses väideti, et kehalise karistamise keelustamine kohaldamine erakoolides rikub lapsevanemate õigusi usuvabadusele ja perekonnavalule.

Vanematepoolse nn mõistliku karistamise mõiste vaidlustamine

Euroopa Inimõiguste Kohus on kahtluse alla seadnud vanematepoolse nn mõistliku karistamise mõiste. 1998. aasta septembris jõudis Kohus ühehäälselt otsusele, et inglise poisi kehaline karistamine tema kasuisa poolt kujutas endast alandavat karistust, mis rikub Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 3 (*A vs Ühendkuningriik, 1998*).⁴ Samas kaotati kohtuprotsess kasuisa vastu Ühendkuningriigis, sest kohus leidis, et tegu oli nn mõistliku karistamisega. Euroopa Inimõiguste Kohus arvas, et Ühendkuningriigi valitsus on vastutav, sest siseriiklik õigus lubab nn mõistlikku karistamist, mille tõttu lapsed ei saa piisavat kaitset ja nii ei

saa võimalikku karistajat sundida loobuma oma teost. Kohus mõistis Ühendkuningriigilt poisile, keda oli korduvalt löödud aednikukepiga, hüvituseks välja 10 000 Inglise naela.

Kohtuotsuses asjas *A vs Ühendkuningriik* viidatakse ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklitele, sealhulgas artiklile 19, mis nõuab, et riigid võtaksid meetmed "kaitsta last igasuguse füüsilise ja vaimse vägivalda eest" ajal, mil lapsed on vanemate või kellegi teise hoole all.

Euroopa Sotsiaalõiguste Komitee tegeleb Euroopa sotsiaalharta ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta täitmise järelevalvega. Komitee pretsedendiõiguse kohaselt peavad kõik liikmesriigid keelustama laste igasuguse kehalise karistamise ja muu alandava kohtlemise või karistamise. Riigid peavad rakendama ka teisi toimivaid haldus- ja haridusmeetmeid, et tunnustada ja ellu viia laste õigust olla kaitstud.

2001. aastal märkis komitee, et mõlema harta artikkel 17

nõuab igasuguse lastevastase vägivalda keelustamist seadusega, olgu tegemist siis vägivaldaga koolis, muudes asutustes, laste kodudes või mujal. Lisaks ollakse seisukohal, et ka kõik teised laste alandava karistamise või kohtlemise vormid peavad olema seadusega keelustatud ja keeluga peavad kaasnema sanktsioonid karistus- või tsiviilõiguses. [Komitee selgitab, et] ei saa lugeda vastuvõetavaks seda, et ühiskond, kus muidu on keelatud füüsilise vägivalda kõik vormid täiskasvanute vahel, lubab, et täiskasvanud kasutavad kehalist vägivalda laste vastu.⁵

2005. aastal andis komitee välja otsused kollektiivkaebuste kohta, mille oli liikmesriikide vastu esitanud Maailma Piinamisvastane Organisatsioon. Komitee leidis, et kolm riiki rikuvad oma kohustusi mõlema harta osas, sest nad ei ole tõhusalt keelustanud kehalist karistamist perekonnas. Kui samas küsimuses esitati 2006. aastal teine kaebus, leiti, et ka neljas riik rikub hartasid. Hartade ettekannete läbivaatamisest selgus, et on teisigi riike, mis samal põhjusel ei järgi hartade nõudeid.

ÜRO peasekretäri uurimus lastevastasest vägivallast

ÜRO peasekretäri uurimus lastevastasest vägivallast (edaspidi ÜRO uurimus) püüab seda ülemaailmselt keelustada aastaks 2009. Uurimuse raporti põhisoõnum, mille ÜRO peasekretär esitas Peaassambleele 2006. aasta oktoobris⁷, on järgmine: "Vägivald laste vastu ei ole üheski vormis õigustatud ja igasugune lastevastane vägivald on ennetatav."

Kofi Annani poolt ÜRO uurimuse juhiks nimetatud sõltumatu ekspert Paulo Sérgio Pinheiro märgib sissejuhatuses, et lastevastast vägivalda esineb maailma igas riigis ning igasuguse kultuurilise, klassilise, haridusliku, sissetuleku ja rahvusliku päritolu taustaga kogukondades.

Kõikides piirkondades on lastevastane vägivald ühiskonnas heaks kiidetud, sageli seaduslik ja riigi poolt lubatud, kuigi see on vastuolus inimõiguste ja laste arenguvajadustega. Uurimus peaks kujunema pöördepunktiks ja lõpetama täiskasvanute õigustused, miks lastega vägivaldatseda, olgu see heaks kiidetud n-õ traditsioonina või varjatult peidetud korrale kutsumise nime taha. Lastevastase vägivalda vastustamisel ei ole kompromisse. Laste ainulaadsus, potentsiaal ja samas haavatavus ning sõltuvus täiskasvanutest nõuab, et neil oleks tugevam, mitte nõrgem kaitse vägivalda eest.⁸

Raportis soovitatakse keelustada kõik lastevastase vägivalda vormid nii perekonnas kui ka mujal, sealhulgas laste kehaline karistamine ja muud julmad, ebainimlikud või alandavad karistusviisid.

ÜRO uurimus käsitleb lastevastast vägivalda kõikjal, kus seda esineb, alates kodust ja perekonnast

Perekonnas esineb lastevastast vägivalda sageli nende korrale kutsumise eesmärgil kehalise, julma või alandava karistusmeetodina. Karm kohtlemine ja karistamine perekonnas on sagedane nii tööstuskui ka arenguriikides. Uurimustes on toodud, et lapsed, kes võtavad enda nimel sõna piirkondlike konsulteerimiste käigus, rõhutavad, millist kehalist ja vaimset valu nad kannatavad sellise kohtlemise vormide tagajärjel ning pakuvad välja positiivseid ja tõhusaid distsiplineerimise alternatiivseid viise.⁹

Euroopa Nõukogu oli põhiline ÜRO uurimuse koostaja ja on oma kohuseks võtnud järelemeetmete tagamise Euroopas, töötades välja vastavaid

soovitusi. Euroopa Nõukogu algatusega kehalise karistamise vastu soovitakse keelustada igasugune kehaline karistamine ning edendada positiivset lastekasvatust ja vägivallatut kultuuri, et tagada kõigile lastele vägivallata lapsepõlv.

Kehalise karistamise üldise keelustamise tähtaeg.

3. Kuidas kaotada kehaline karistamine?

Kehalise karistamise kaotamine eeldab positiivset lastekasvatust.

Laste igasuguse kehalise karistamise kaotamiseks on vaja nii selgesõnalist õigusreformi, kaitse- ja ennetuspoliitikat kui ka muid, eelkõige haridusmeetmeid, et ühiskond areneks selles suunas, et enam ei kiideta heaks vägivaldset ja alandavat karistamist. Õigusaktidega keelustamine on põhiline, kuid see ei taga eraldiseisvana laste inimõigusi. Lapsevanemad, kutselised lastetöö tegijad, lapsed ise ja laiem avalikkus peavad teadma seadusi ja laste õigust kaitsele.

Kehalise karistamise kaotamiseks on vaja palju tööd teha vähemalt kolmes valdkonnas:

- ▶ õigusreform,
- ▶ poliitiline reform eriti ennetus- ja kaitsemeetmete vallas,
- ▶ teadlikkuse suurendamine.

Õigusreform

Kehalise karistamise kaotamiseks on vaja kehtestada õiguslik raamistik, mis ühemõtteliselt keelab kehalise karistamise ja kaitseb lapsi kõikide kallaletungiviiside eest ka perekonnas.

Kõigil liikmesriikidel on seadusi, mis keelavad tahtliku kallaletungi teisele inimesele. Probleemiks on see, et mitmel pool ei kaitse need seadused lapsi samavõrra kui täiskasvanuid. Mõnes riigis on põhiseaduses, tavaõiguses või mõlemas eraldi kaitsed või õigustused selleks puhuks, kui lüüakse lapsi, mida väljendatakse näiteks kui *mõistlikku karistamist* või *seaduslikku korralekutsumist*. On ka riike, kus õigusaktides ei ole ühtegi õigustust lastele suunatud kallaletungide osas, kuid tavapärase kasvatusmeetodite kohaselt, mida peegeldavad poliitilised hoiakud ja sageli ka kohtuotsused, peetakse neid rünnakuid distsiplineerivateks kasvatusvõteteks. Lapsi karistatakse

kehaliselt eri kohtades, sealhulgas kodudes, koolides, internaatides, kasuperedes, lasteaedades, kohtusüsteemis ja laste töökohtades.

Kõigil riikidel on seadusi, mis keelavad lastevastase julmuse või "väärkohtlemise", kuid neid ei tõlgendata nii, et nad keelustaksid igasuguse kehalise karistamise kõikjal. Kõik riigid on heaks kiitnud ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja mõnes on see osa siseriiklikust õigusest, kuid sellest ei piisa, et kaotada sellist kohtlemist.

Õigusreformis on vaja kõrvaldada kõik olemasolevad õigustused või kaitsemeetmed, mille tõttu kriminaalõigus ei kohaldu, kui tegemist on karistamist väärivate kallaletungidega laste vastu. Ühemõttelist kehalise karistamise ja muude julmade või alandavate karistusmeetodite keelustamist on vaja, et anda perekondadele ja ühiskonnale tervikuna selge sõnum, et enam ei ole vastuvõetav ega seaduslik lüüa last, sest see võrdub teise inimese löömisega.

Ei piisa, kui riikide kõrgeimad kohtud otsustavad, et kehaline karistamine on ebaseaduslik, kuna nende otsuste kõrval esineb ka teisi, mis on sallivad kergemate kehalise karistuse vormide osas. Keelustamine peab olema õigusaktides selgelt sätestatud.

Lapse Õiguste Komitee selgitab oma üldises märkuses nr 8:

Arvestades, et traditsiooniliselt on alati heaks kiidetud laste karistamise vägivaldseid ja alandavaid viise, on üha suurem arv riike jõudnud äratundmisele, et ei piisa vaid seadusliku kehalise karistamise ja selle õigustuste tühistamisest. Lisaks on vaja kehalise karistamise ja muude julmade või alandavate karistusviiside selgesõnalist keelustamist ka riikide tsiviil- või karistusseaduses, et oleks täiesti selge, et lapse löömine, talle *laksu andmine* või *kere peale andmine* on täpselt sama ebaseaduslik kui täiskasvanute puhul ja et vaatamata sellele, kas seda nimetatakse distsiplineerivaks või mõistlikuks kasvatusviisiks¹⁰, on sellise vägivalda suhtes samuti kohaldatav kallaletunge käsitlev karistusseadus.

Vastuseis kehalise karistamise keelustamisele perekonnas lähtub veendumusest, et selle tulemusena kaevatakse kohtusse ja satub vangi tuhandeid lapsevanemaid. Kuid vastuseis ei aita lapsi. Lapse Õiguste Komitee annab riikidele ka alljärnevat nõu.

Põhimõte, mille kohaselt tuleb kaitsta lapsi ja täiskasvanuid kallaletungide eest ka perekonnas samaväärselt, ei tähenda, et kõik päevavalgele tulevad laste kehalise karistamise juhtumid vanemate poolt viiks selleni, et lapsevanemad satuvad kohtusse. *De minimis* on põhimõte, mille kohaselt seadus ei pea käsitlema tühisju ja tagab, et ka väiksemad kallaletungid täiskasvanute endi vahel jõuavad kohtusse ainult väga erilistel asjaoludel. Sama kehtib ka väiksemate kallaletungide kohta laste vastu. Riigid peavad välja töötama toimiva teatamis- ja pöördumismehhanismi. Kuigi kõiki teateid lastevastasest vägivaldast tuleb korralikult uurida ja tagada, et lapsi kaitstakse suure ohu eest, peab eesmärgiks olema see, et lapsevanemad lakkavad kasutamast vägivaldseid või teisi julmi või alandavaid karistusviise. Selleks tuleb lapsevanemaid eelkõige toetada ja harida, mitte karistada.

Kuna lapsed sõltuvad teistest ja peresuhted on väga lähedased, peavad otsused kaevata vanemad kohtusse ja teised ametlikud sammud, millega sekkutakse perekonnaellu, olema võetud vastu eriti taktitundeliselt. Tõenäoliselt ei ole enamikel juhtudel hagi esitamine vanemate vastu lapse parimates huvides. Komitee on seisukohal, et hagemine ja teised ametlikud sekkumised (näiteks vanemlike õiguste äravõtmine või õigusrikkuja kõrvaldamine perekonnast) peaksid aset leidma ainult siis, kui need on vajalikud nii lapse kaitsmiseks suurema ohu eest kui ka tema parimates huvides. Iga juhtumit tuleb eraldi kaaluda, arvestades sealjuures haiget saanud lapse vanust ja küpsust.¹¹

2007. aasta oktoobriks olid enam kui pooled Euroopa Nõukogu liikmesriikidest kehalise karistuse täielikult keelustanud või võtnud kohustuse seda teha lähemas tulevikus. Tuleb loota, et ka kõik ülejäänud riigid vaatavad kiiresti üle oma seadusandluse ja teevad parlamendile vastavad muudatusettepanekud. Seaduste reformimine võib iseenesestki kujuneda harivaks, kui valitsus ning juhtivad poliitikud ja kogukonnaliidrid kasutavad seda, et rõhutada laste õigust võrdsele inimväärikuse kaitsele.

Poliitiline reform

Riikidel on kohustus reageerida igas vallas kõikidele lastevastase vägivalda vormidele. Kehalise karistamise kaotamine eeldab poliitika väljatöötamist ning asutuste loomist, mis aitavad ennetada vägivalda, tõhusalt kaitsta lapsi ja abistada lapsohvreid.

Teadusuuringud näitavad, et on rida meetmeid, mis aitavad ennetada vägivalda. Näiteks saab kodust vägivalda oluliselt vähendada nii, et kohaldatakse seadusi ning töötatakse välja poliitikat ja meetmeid, mis tugevdavad peresid ja pakuvad neile abi ning arvestavad ka kogukondlikke ja ühiskondlikke tegureid, mis võimaldavad võimust võtta taolisel vägivaldal.

Positiivse lastekasvatuse toetamine

Euroopa Nõukogu soovitus 2006. aastast, mis käsitleb positiivse lastekasvatuse toetamist, rõhutab avaliku võimu kandjate olulist rolli, et edendada inimeste harimist selles, kuidas lapsi hästi kasvatada ja millised on laste õigused. Soovitus on toodud ka suunised liikmesriikidele, kuidas töötada välja lapsevanemaid toetavat poliitikat.

Tänapäevane perekond võib vägagi erineda kunagi tavapärasest tuumikperekonnast. Praegu esineb väga erinevaid elustiile ja on tekkinud uued arusaamad partnerluse sõlmimisest ning laste saamisest. Eri kooslusega pereüksustel tuleb hakkama saada uut tüüpi survetega, sest ühiskond muutub kiiresti ja põhjalikult ning sellega tuleb kohaneda. Majanduslikud ja ühiskondlikud tegurid tekitavad lapsevanematele sageli stressi ja õõnestavad nende püüdlusi nii laste kasvatamisel kui ka enesearendamisel.

Ka lapsi tajutakse nüüd teisiti. Nad ei ole enam n-õ tulevased täiskasvanud, vaid neid võetakse kui võimalikke pere- ja ühiskonnaelu aktiivseid liikmeid, kes annavad ka oma panuse. Lastel on täisõigused ja nende arvamusega tuleb arvestada, kui tegemist on neid otseselt puudutavate küsimustega. Lastel peab olema vaba juurdepääs vajalikule informatsioonile. Lapsevanemad vastutavad selle eest, et aidata lastel realiseerida oma potentsiaali.

Keegi ei soovi endast mõelda kui halvast lapsevanemast, kuid mida tähendab tegelikult väljend "hea lapsevanem"? Positiivne lastekasvatus tähendab lapsevanemate käitumist lapse huvides, s.o hoolitsemist, võimaluste loomist, tunnustamist ja suunamist, sealhulgas piiride seadmist lapse täieliku arengu soodustamiseks. Positiivse lastekasvatuse aluseks on lapse inimõiguste austamine ja seega vägivaldatu keskkond, kus lapsevanemad ei kasuta kehalist või vaimselt alandavat karistamist vastuolude lahendamiseks või distsipliini ja lugupidamise n-õ õpetamiseks. Vägivalla asemel tuleb kasutada teisi võimalusi, mis sõltuvad lapse küpsusastmest ja olukorrast. Näiteks võib väiksemaid lapsi rahustada naljade abil, paluda vanematelt lastelt tehtud kahjude heastamist või käituda teinekord paremini. Kui aga tunded keevad, võivad lapsevanemad hetkeks aja maha võtta ja arutada olukorda hiljem. Kehaliselt karistatakse tavaliselt siis, kui ülepingses lapsevanemad kaotavad enesekontrolli.

Mida vajavad lapsed

Et lapsed saaksid oma võimeid kõige paremini kasutada, peavad lapsevanemad neile võimaldama alljärgnevat.

- ▶ **Hoolitsust.** Lapsevanemad peavad pakkuma lastele armastust ja turvatunnet.
- ▶ **Piire ja suunamist.** See tähendab reeglite seadmist ja nendest kinnipidamist soovitud käitumise saavutamiseks. Lastele tuleb selgitada, milline on sobimatu käitumine, ja olla ise heaks eeskujuks. Lapsed vajavad piire ja suunamist turvalisuse tagamiseks ja väärtushinnangute kujunemiseks.
- ▶ **Tunnustust.** Lapsed vajavad, et neid nähakse, kuulataks ja väärtustatakse isiksustena. Lapsevanemad peavad oma laste vastu huvi üles näitama igapäevastes toimingutes, kuulama, mis neil on öelda, ja püüdma nende seisukohti mõista.
- ▶ **Lapse enesekindluse arendamine.** See tähendab, et lastel tekib tunne, et nad on pädevad, oskavad ennast kontrollida ning suudavad mõjutada ka teiste hoiakuid ja käitumist.

Lapsevanemad võivad lapsi heale käitumisele suunata alljärgnevalt.

- ▶ Pöörata neile igas vanuses suurt tähelepanu. Suuremate laste puhul tähendab see ka huvitumist nende sõpradest ja koolitööst.
- ▶ Aidata neil aru saada oma valikute tagajärgedest.
- ▶ Pöörata tähelepanu laste heale käitumisele ja kiita neid selle eest ning jätta tähelepanuta väiksemad sobimatu käitumise ilmingud.
- ▶ Käituda isenii, et see oleks lastele eeskujuks, suhelda nendega lugupidavalt ja näidata, kuidas lahendada konflikte konstruktiivselt.

Mida vajavad lapsevanemad

Kõik lapsevanemad soovivad olla head emad ja isad, kuigi see on mõnikord raske. Lastekasvatamine ei ole üksnes rõõmus ja meeldiv kogemus, vaid võib tekitada ka stressi. Seetõttu vajavad lapsevanemad toetust stressist vabanemiseks, konfliktide lahendamiseks ja viha kontrollimiseks.

Paljud lapsevanemad jagavad oma aega ja jõudu eri kohustuste vahel (töö ning laste ja vanemate pereliikmete eest hoolitsemine). Aeg, mis veedetakse koos lastega, on väga hinnaline, sest see möödub kiiresti ega tule kunagi tagasi. Positiivne lastekasvatus eeldab vanemate ja laste ühiselt veedetud aega. Kuigi see on kõige olulisem väikelapseas, et tohi unustada, et ka teismelised soovivad, et vanematel oleks nende jaoks aega.

Samuti on tähtis, et lapsevanemad hoolitseksid ka iseendi lähedusvajaduse, partnerluse ja meelelahutuse eest. Tööhõive ja lapsehooldus peavad olema korraldatud nii, et need võimaldavad vanematel ühildada perekonna- ja tööelu.

Vanemad saavad palju õppida ka teiste lapsevanemate, sõprade ja pereliikmete kogemustest. Nad võivad näiteks läbida vanemakoolituse, mis toetab lastekasvatust otseselt või

kaudselt paarinõustamises. Abi palumine ei ole nõrkuse märk, vaid näitab vastutustunnet. Et olla hea lapsevanem, saavutada lastega kontakt ning neid toetada ja suunata, vajavad vanemad abi ja toetust. Riigid peavad tagama, et see on vanematele ja lastega töötavatele inimestele kättesaadav ja nad on sellest teadlikud.

Positiivsel lastekasvatusel on mitmeid häid kõrvalnähte

Hästi kasvatatud lapsed saavad teistega paremini läbi. Neil on vähem tundeelu lõhestavaid ja käitumisprobleeme ning nad oskavad paremini sõnastada oma muresid ja ängistusi. Kui lapsi austatakse, siis tõenäoliselt kohtlevad ka nemad teisi austusega, sealhulgas omakorda oma lapsi. Positiivne lastekasvatus võimaldab lastel hiljem kujuneda headeks lapsevanemateks.

Hea kasvatus tähendab ka, et vanematel on lastega paremad ja järjepidevad suhted. Lapsevanemad usaldavad end rohkem oma rollis, väheneb stress ja masendus ning nad on lastega kannatlikumad, mistõttu kahaneb laste väärkohtlemise oht. Ka suudavad vanemad paremini ühildada perekonna- ja tööelu ning saavad omavahel paremini läbi.

Vanemad, keda nende lapsed austavad, suudavad kõige paremini toetada lastelt oodatud käitumist ja vähendada sobimatut. Selleks peavad aga vanemad märkama ja tunnistama, et ka nemad teevad vigu, vastutades samas täielikult oma vanemliku käitumise ja lapsega hea läbisaamise eest selle asemel, et kõiges süüdistada last.

Euroopa Nõukogu uued materjalid, sealhulgas 2006. aasta soovitus positiivse lastekasvatuse toetamise poliitika kohta – *Lapsevanemaks olemine tänapäeva Euroopas – positiivne lähenemine ja Seisukohad positiivse ja vägivaldatu lastekasvatuse kohta* käsitlevad kõik uut vanemlikkust igakülgset ja peegeldavad, mis suunas töö sel alal jätkub. Kuigi nimetatud kasvatuspõhimõtted ei kajastu veel Euroopa kõikide riikide poliitilistes seisukohavõttudes, on lastega ametialaselt tegelevad ringkonnad juba mõnda aega tajunud nende mõju. Need seisukohad koguvad jätkuvalt toetust nii seadusandlikult kui ka tegelikus elus, kuigi eri riikides eri määral.

Teadlikkuse suurendamine

Võrreldes lastevastase vägivalga ja laste tööhõive kajastamisega, on meedia pööranud väga vähe tähelepanu nende kehalisele karistamisele. ÜRO uurimuses rõhutatakse, et meedial on keskne roll arvamuse kujundaja ja ühiskonnainormide mõjutajana, mis omakorda võivad mõjutada inimeste käitumist. Kehalise karistamise teema peab jõudma avalikkuseni, kes võib siis arutada selle põhjuste üle ja otsida lahendusi. Ilma teadlikkuse suurendamiseta on väga keeruline teha ulatuslikku ja pidevat ennetustööd ning muuta käitumist laste suhtes.

Lapse õigused puudutavad meid kõiki.

Peamised sammud kehalise karistamise kaotamiseks nii paberil kui ka tegelikus elus

Õigusreform

- Tagada, et põhiseaduses ega tavaõiguses ei jääks alles klausleid, mis õigustavad laste kehalist karistamist lapsevanemate või teiste inimeste poolt.
- Tagada, et kallaletunge käsitlevat kriminaalõigust kohaldatakse ka siis, kui lapsi rünnatakse selleks, et neid karistada.
- Selgesõnaliselt keelustada tsiviilõigusaktidega kõikjal laste igasugune kehaline karistamine ja teised alandavad kohtlemis- või karistusviisid.
- Anda suuniseid, kuidas kohaldada õigusakte, mis käsitlevad laste inimõiguste kaitset ja edendamist üldiselt ning toimivad kannatada saanud laste parimates huvides.

Teadlikkuse suurendamine

- Tagada nii laste kui ka nende, kes elavad koos ja töötavad lastega, ning laiema avalikkuse igakülgne teadlikkuse suurendamine sellest, et keelatud on lapsi karistada mis iganes moel kehaliselt ning kohelda muul ebainimlikul või alandaval viisil.
- Tagada kõikehõlmav teadlikkuse suurendamine laste inimõigustest, sealhulgas õigusest inimväärikuse ja kehalise puutumatus austusele.

Poliitilised meetmed

- Tagada, et vägivalda ennetus ja lastekaitse toimiksid kõikidel tasanditel.

- Tagada, et kodudes aset leidev laste kehaline karistamine ja teised kahjustavad ning alandavad korrale kutsumise viisid oleksid määratletud kodu- või perevägivallana. Kodu- ja perevägivalda vastastane strateegia peab hõlmama ka laste vägivaldaga karistamise kaotamise.
- Tagada, et pereprobleemidega tegelevad kohtud ja teised õiguskaitseorganid mõistaksid laste ja perekondade vajadusi.
- Suurendada lastega ja perekondadega töötavate inimeste õigusvõimet.
- Edendada positiivseid ja vägivallatuid lastekasvatamisviise, tõhustada konfliktide lahendamise oskust ning harida tulevasi ja tänaseid lapsevanemaid, laste hooldajaid, õpetajaid ja laiemat avalikkust.
- Tagada, et nõustamine ja vajalik toetus on kättesaadav kõigile, eelkõige neile lapsevanematele, kellele laste kasvatamine tekitab stressi.
- Tagada, et lastel, kelle vastu on kasutatud vägivalda, on võimalik saada konfidentsiaalset nõustamist ja tuge.
- Tagada nende laste, näiteks puuetega laste tõhus ja asjakohane kaitse, keda võib kahjustav ja alandav karistamine eriti haavata.
- Tagada, et lastel ja noortel on võimalus väljendada oma seisukohti, kuidas lõpetada kehaline karistamine, ning osaleda selleks ettevõetava kavandamises ja elluviimises.
- Seirata kehalise karistamise keelustamise tõhusust laste kogemuste najal vägivaldast kodus, koolis ja mujal. See peab hõlmama ka kehalise karistamise keelustamise mõju hindamist lastekaitseasutustes ja lapsevanemate hulgas.

4. Küsimused, vastused ja alusetud väited

1669. aastal protesteerib elavaloomuline poiss kehalise karistamise vastu koolis ja esitab märgukirja Ühendkuningriigi parlamendile.

“Kas see teeb tõesti haiget?”

Jah! ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 12 kohaselt on lastel õigus avaldada arvamust kõikides neid puudutavates küsimustes ja sellele, et arvestatakse nende arvamustega. Lapsed on hakanud meile rääkima, kui palju teeb neile haiget kehaline karistamine. Paulo Sérgio Pinheiro selgitab seda oma aruandes, mis esitati ÜRO Peaassambleele 2006. aasta oktoobris alljärgnevalt.

Uuringu jooksul väljendasid lapsed vajadust lõpetada kiiresti igasugune sedalaadi vägivald. Lapsed on tunnistanud, et taoline vägivald ei tee haiget ainult kehaliselt, vaid muserdab ka hingeliselt. Seda võimendab täiskasvanute asjaga leppimine või isegi heakskiit.

Valitsused peavad nõustuma, et tegemist on tõepoolest kiiret lahendust vajava küsimusega, kuid olukord ei ole uus. Lapsed on kannatanud täiskasvanutepoolse, tähelepanuta jäänud vägivalda käes sajandeid. Kuid nüüd, kui lastevastase vägivalda ulatust hakatakse märkama ja selle mõju mõistma, ei saa lapsed tõhusat kaitset kauem oodata. Neil on selleks vääramatu õigus.¹³

Kehalise karistamise tagajärgedest on tehtud mahukaid teadusuuringuid, mis kinnitavad veenvalt nii lühi- kui ka pikaajalist võimalikku kahju. 2002. aastal avaldati 88 uurimuse metaanalüüs pealkirjaga “Lapsevanemate poolne kehaline karistamine ja sellega seotud laste käitumismallid ja kogemused”, mis annab täiesti üheselt tunnistust ohtudest. Kuigi uurimuste tulemused ei ole iseenesest üllatavad, on nad mõnes mõttes ka ebakohased. Nimelt ei uuriks me naiste või vanurite löömist ja peksmist selleks, et saada selle keelustamisele alust, kuna tegemist on põhiõigustega.

Kui kaugele on Euroopas jõutud kehalise karistuse kaotamise teel?

Kaugele, kuid mitte piisavalt kaugele. Kehalise karistamise kaotamine Euroopa koolides algas sajandeid tagasi. Poola oli teadaolevalt esimene

riik, kus see keelustati aastal 1783. 1900. aastaks olid selleni jõudnud ka teised riigid, sealhulgas Austria, Belgia ja Soome. Isegi Nõukogude Liit keelustas selle 1917. aastal.

Ühendkuningriigis tehti esimene teadaolev katse kaotada kehalist karistust koolides 1669. aastal, mil üks elavaloomuline poiss esitas parlamendile märgukirja "riigi laste nimel", protesteerides selle vastu, "millise talumatu ülekohtu all kannatavad meie noored riigi koolidistsipliini harjumuspärase karmuste tõttu". Samas kulus enam kui kolm sajandit, enne kui kehaline karistamine keelustati kõikides Ühendkuningriigi koolides.

Tänaseks on põhimõtteliselt kõik Euroopa Nõukogu liikmesriigid astunud samme, et lõpetada koolides kehaline karistamine. Mõnes riigis on see keelustatud ka väga erinevates asutustes ja alternatiivsete lapsehoiuteenuse pakujate seas, olgu tegemist riigiasutuste, eraettevõtete või vabatahtlike organisatsioonidega. Mõnel juhul põhineb keelustamine haldusaktidel või suunistel, kuid puuduvad vastavad seadused. Paljudes riikides ei kohaldata keeldu veel rangelt ja töö laste kehalise karistamise keelustamiseks peab jätkuma. Hoolduse institutsioonideväliste vormide, sealhulgas kasuperede ja lapsehoidjate tegevust reguleerivad õigusaktid erinevad riigiti ja mõnes riigis on hooldajatel samasugune õigus lapsi kehaliselt karistada nagu lihastel vanematel.

Reform, mille kohaselt vanematelt võeti laste kehalise karistamise õigus, algas 1950. aastatel. Rootsis kõrvaldati 1957. aastal karistusseadustikust säte, mis vabandas välja need vanemad, kes kehalise karistamisega tekitasid lastele väiksemaid vigastusi. 1966. aastal kustutati vanemaõiguste ja eestkoste seadustikust karistusi lubav säte. Sellest alates ei lubanud Rootsi seadused enam vanematepoolset kehalist karistamist ja kallaletungi käsitlev karistusõigus oli kohaldatav ka lastevastaste nõ distsiplinaarrünnete osas. Kuid nimetatud "vaikivatest" reformidest ei piisanud ja 1979. aastal sai Rootsist maailma esimene riik, mis selgesõnaliselt keelustas kehalise karistamise. Nüüd võib vanemaõiguste seadustikust lugeda järgmist: "Lastel on õigus hoolitsusele, turvalisusele ja heale kasvatusel. Lapsi tuleb kohelda austusega nende isiku ja isikupära vastu. Lapsi ei tohi kehaliselt karistada ega kohelda muul viisil alandavalt."

Viimase kahekümne viie aasta jooksul on järginud ka teised riigid seda eeskujut. 2007. aasta oktoobriks olid 17 Euroopa Nõukogu liikmesriiki viinud läbi õigusreformi laste igasuguse kehalise karistamise keelustamiseks. Neis riikides kaitseb lapsi karistajate eest seadus kodus, tänaval, päevahoius, haridus- ja teistes institutsioonides. Mõnes neist riikidest, kuigi mitte kõigis kaasnes reformiga laste õiguste kaitset puudutava teadlikkuse suurendamine ja laiem avalikkuse koolitamine ning positiivse, vägivaldlaste kasvatuse edendamine. Arvestades, et traditsiooniliselt on laste löömine sügavalt juurdunud, peab harimine jätkuma ka edaspidi.

"Miks on nii raske lõpetada laste löömist?"

Sellepärast, et paljud täiskasvanud ajavad ikka veel segamini võimu ja õiguse. Kui täiskasvanute, sealhulgas poliitikute meelest oleks see küsimus lihtne, oleksime juba ammu tunnustanud, et lastel on täpselt samad õigused inimväärkuse ja kehalise puutumatus austusele ning õigus võrdsele seaduse kaitsele. Tegelikult oleksime tõenäoliselt nõustunud, et lastel, kes on alguses väga väikesed ja õrnad, peaks olema suurem õigus kaitsele kui täiskasvanutel.

Täiskasvanutel on raske loobuda sellest, mida nad peavad ikka veel oma nn õiguseks – lüüa lapsi ja teha neile haiget korralekutsumise või kontrolli nimel. Tundub, et probleem saab alguse isiklikest kogemustest. Kõikjal on juhtunud, et vanemad on löönud oma lapsi. Keegi ei soovi mõelda oma vanematest ega endakasvatuse meetoditest halvasti ja sellepärast on paljudel, sealhulgas poliitikutel, arvamusi liidritel ja isegi lastekaitsetöötajatel tajuda väga raske, et kehaline karistamine ongi võrdõiguslikkuse ja inimõiguste põhiküsimus. Me ei soovi kedagi maha laita, sest vanemad on toimunud vastavalt ühiskonnas levinud tavadele, aga kätte on jõudnud aeg suhelda lastega positiivselt ja vägivaldlasta.

Võtteseesmärgiks kehalise karistamise kaotamise tahame lastele gliandada täiskaitset kallaletungi ja muude julmade või alandavate karistusmeetodite eest, mida meie, täiskasvanud, peame enesest mõistetavaks õiguseks, kui tegemist on meie endiga.

“Arvamusküsitlused on näidanud, et enamik inimesi on kehalise karistamise ametliku keelustamise vastu.”

Arvamusküsitluste tulemused sõltuvad tavaliselt sellest, kui otsekoheselt on sõnastatud küsimused ja kui palju teavet on vastanutel. Kui inimesed on probleemist süvitsi teadlikud ja neile on näidatud, et lastekaitse on ebavõrdne kaitsega, mida pakutakse täiskasvanutele, ja öeldud, mis on laste kehalise karistamise keelustamise põhjus, võivad nad keelustamist igati toetada. Kuid igal juhul ei tohi poliitikud siinkohal, nagu ka naistevastase vägivalda ja rassilise diskrimineerimise keelustamise küsimuses, juhinduda avalikust arvamusest, vaid peavad seisma inimõiguste kaitse kohustusest lähtuvalt esirinnas selle eest, et seadused kaitsevad laste inimväärlikust sama palju kui täiskasvanute oma. Peaaegu kõik igasuguse kehalise karistamise keelustanud liikmesriigid on võtnud otsuse vastu enne, kui avalikkus on oma sõna öelnud, kuid avalikkus on muutusega kiiresti nõustunud. Mõne aasta pärast vaatame kindlasti imestusega tagasi ajale, kus oli seaduslik ja vastuvõetav lüüa lapsi.

“Kui vanemaid sunnitakse loobuma kehalisest karistamisest, kas siis lapsed ei kasva ärahellitatuteks ja distiplineerimatuteks?”

Ei. Õige distiplineerimine ei põhine jõul. See tekib arusaamisest, vastastikusest austusest ja sallivusest. Imikud on elu alguses kõigist sõltuvad ja kasvavad täiskasvanute, eriti oma vanemate toel, kes suunavad neid küpseteks, end kontrollivateks täiskasvanuteks saamiseks. Kehaline karistamine ei anna lastele aimu, kuidas nad peaksid end üleval pidama. Lapse löömine õpetab teda pigem halvasti käituma. See õpetab lastele, et

nende vanemad, keda nad loodetavasti armastavad ja austavad, peavad õigeks probleemide ja konfliktide lahendamist vägivallaga. Lapsed ei õpi ainult sellest, mida vanemad räägivad, vaid ka sellest, mida nad teevad. Kehaline karistamine ja muud alandavad karistusviisid ei asenda korralekutsumist positiivsel viisil. Head kasvatusvõtted ei hellita lapsi kuidagi ära, vaid on mõeldud selleks, et lapsed õpiksid teistega arvestama ja mõtlema oma tegude tagajärgedele.

Riikidel on kohustus toetada positiivset lastekasvatust ja nad saavad juhinduda Ministrite Komitee soovitusel (Rec (2006)19) seda toetava poliitika kujundamisel.

“Lapsena mind peksti, kuid kahju see mulle ei teinud. Ma ei olekski nüüdseks nii kaugele jõudnud, kui mu vanemad ei oleks mind kehaliselt karistanud.”

Kuidas te seda teate? Mitte keegi ei tea, milliseks oleksime kujunenud, kui meie vanemad ei oleks meid kunagi löönud ega alandanud. Kui paljud inimesed, kes väidavad, et see neile halba ei teinud, eitavad seda valu, mida nad läbi elasid, kui neile kõige lähedasemad täiskasvanud arvasid, et neid võib kasvatada ainult neile haiget tehes? Tavaliselt algabki laste löömine sellest, et lööjad said ise lapsepõlves peksta. Uurimus näitab aga, et tagantjärele tuntakse lapse löömise pärast süütunnet. Kuid laste löömist jätkatakse eriti siis, kui ollakse kannatuse piiril. Mõttetu on laita eelnevaid põlvkondi laste löömise eest, sest käituti vastavalt tol ajal üldiselt levinud kultuuritavadele. Kuid ajad muutuvad ja ühiskond areneb. Kui lapsi on juba tunnustatud kui õiguste valdajaid, tuleb tegutseda selle nimel, et muuta lastevastane vägivald ebaseaduslikuks ja ühiskondlikult taunitavaks, nagu ühiskonnad lakkasid heaks kiitmast naistevastast vägivalda.

“Vanematel on õigus kasvatada lapsi enda parima äratundmise järgi. Seda tuleb vaidlustada ainult äärmistel juhtudel, näiteks laste kuritarvitamise puhul.”

Inimõigused kehtivad ka seespool teie koduust. Lastel on sama õigus nagu teistelgi pereliikmetel olla kaitstud löömise eest. Perekonnaellu sekkumine kodu hõlmava lastekaitse seadusega ei ole suurem, kui nõude puhul, et mehed lakkaksid oma naisi peksmast. ÜRO lapse õiguste konventsioonis on vanemliku vastutuse mõiste, mille kohaselt peab lapsevanemate põhimure olema seista laste parimate huvide eest. Lapsed ei ole oma vanemate omand.

“Lapse peksmise ja armastusega antud laksu vahel on ju suur vahe.”

Seaduse silmis ei oma selline vahe mingit tähtsust. Üks teguviis teeb kehaliselt rohkem haiget kui teine, kuid mõlemad on vägivaldteod ja rikuvad lapse võrdset õigust austusele. Ühiskondlikult ei tõmmata ju piiri naiste- või vanuritevastaste vägivalda vormide vahel ega püüta neid õigustada. Miks peaks siis tegema vahet, kui vägivald puudutab lapsi? Selgelt tuleb esile tõsta ka seda, milline oht tekib, kui luuakse seos inimeste armastamise ja neile haiget tegemise vahel. “Armastusega antud laks” on kõige hullemat sorti vastuolu. Selline pealtnäha kahjutu mõiste varjab õiguste rikkumist.

“Ma annan oma lastele lakse ainult selleks, et nad ei teeks endale halba.”

Laksude andmine ei ole kaitsmine. Vanemad peavad kogu aeg füüsiliselt kaitsma imikuid ja väikelapsi. See on lastekasvatuse loomulik osa. Kui laps roomab tule suunas või tormab ohtliku liiklusega tee poole, peavad vanemad teda loomulikult füüsiliselt peatama, haarama temast kinni ja tõstma ta sülle, talle ohtu näitama ja sellest rääkima. Lapse Õiguste Komitee selgitab üldises märkuses nr 8:

Komitee nõustub, et laste kasvatamine ja nende eest hoolitsemine eriti imiku- ja väikelapseas nõuab sageli füüsilist sekkumist nende kaitseks. Kuid see erineb täiesti tahtlikust jõu kasutamisest karistamiseks, et tekitada mingil määral valu või ebameeldivust või alandada last. Täiskasvanutena oskame iseendi puhul alati eristada füüsilist kaitset karistavast kallaletungist. Ei ole keerulisem neid kahte eristada tegevuses lastega. Kõikide riikide õigusaktid lubavad selgesõnaliselt või kaudselt vajaliku kehalise jõu kasutamist, kui see pole mõeldud karistamiseks, vaid inimeste kaitseks.¹⁵

“Minu usk nõuab, et ma kasutan kehalist karistamist.”

Usuvabadus ei tohi vastanduda inimõigustele. Lapse Õiguste Komitee ütleb üldises märkuses nr 8 selgelt järgmist:

Mõned tõstatavad kehalise karistamise õigustamiseks usul põhinevaid argumente, öeldes, et usutekstide teatud tõlgendamine ainult ei õigusta kehalist karistamist, vaid lausa kohustab selleks. Tsiviil- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 18 järgi on kõigile ette nähtud usuvabadus, kuid usu või veendumuste elluviimine peab olema kooskõlas teiste inimeste inimväärikuse ja kehalise puutumatus austamisega. Õiguspäraselt võib piirata usu või veendumuste elluviimise vabadust selleks, et kaitsta teiste inimeste põhiõigusi ja -vabadusi.¹⁶

Usuringkonnad ja ühiskond laiemalt peavad hukka mõistma usuäärmslased, kes pooldavad laste rituaalset löömist. Usujuhid on tänaseks liitumas igasuguse kehalise karistamise kaotamise kampaniaga. 2006. aastal Jaapanis Kyotos toimunud ülemaailmsel assambleel teemal “Usud rahu nimel” kiitis enam kui 800 usujuhti heaks, et usklikel on kohustus võidelda lastevastase vägivaldaga. See kutsub valitsusi üles viima seadused vastavusse lapse õiguste konventsiooniga ja keelustama igasugune vägivald, sealhulgas kehaline karistamine.

“Kui laste kehaline karistamine muutub kriminaalkuriteoks, antakse tuhanded vanemad kohtu alla ja seda enam lapsi satub riigi hoolekandeesutustesse.”

Küsimus ei ole selles, et saata vanemad vangi, vaid hoopis selles, et tuleb edendada positiivset lastekasvatust. Ei ole tõendeid, et lapsevanemaid oleks rohkem kaevatud kohtusse üha arvukamates riikides, kus kehaline karistamine on muudetud kriminaalkuriteoks. Kehalise karistamise keelustamine aitab liikmesriikidel täita kohustusi laste inimõiguste valdkonnas. Esmaseks eesmärgiks on harimine. Nagu eelpool öeldud, tuleb saata selge sõnum kodude “eraellu”, et nüüdsest ei ole enam ei vastuvõetav ega ka seaduslik lüüa last täpselt samuti, nagu ei ole lubatud lüüa kedagi teist. Lastekaitseorganitele, sealhulgas politseile ja kohtuorganitele antavates suunistes tuleb tagada, et seaduse kohaldamisel keskendutaks lapse parimatele huvidele. Vanemate vastu süüdistuse tõstatamine ja muud ametlikud sekkumised ei too lastele kasu, välja arvatud siis, kui need on ainsad vahendid, et kaitsta last suurema ohu eest.

“Kehalise karistamise keelustamine võib viia ainult selleni, et lapsi koheldakse veelgi õudsemalt, väärkoheldes neid emotsionaalselt, alandades või pannes luku taha.”

Lastel on õigus saada kaitset mitte ainult kehalise karistamise, vaid ka kõikide teiste julmade või alandavate karistuste või kohtlemiste eest. Õigusreform peab olema kindlasti seotud teadlikkuse suurendamise ning lastega positiivsete ja vägivallatute suhete edendamisega. Vanemad soovivad, et nende laste elu algus oleks nii hea kui võimalik. Need, kes on oma lapsi löönud, ei tunne end seetõttu paremini, vaid tavaliselt hoopis häiritutena ja süüdlaslikena. Enamikul neist oleks seega hea meel saada nõuandeid, kuidas ära hoida ja lahendada konflikte lastega. Lapsi positiivselt kasvatades saaksid lapsevanemad kehalise või vaimse vägivallata lasta lastel paremini mõista ja tunnustada distsiplineerivaid reegleid ning neist kinni pidada. Lastelõõmisest ja alandamisest loobumine ja nende kohtlemine võrdsete täisõigustega inimestena parandaks perekonnaelu kõigi jaoks.

“Miks seda seadusega ette näha? Miks mitte lihtsalt harida vanemaid, nii et nad ei kasutaks kehalist karistamist?”

Kehalise karistamise kaotamiseks on vaja mõlemat. Küsimus ei ole valikus, sest inimõiguste seisukohast peab nüüd ja praegu olema lastel vähemalt samaväärne seaduse kaitse nagu täiskasvanutelgi ning seda nii perekonna ringis kui ka mujal. Seadus on isenesest võimas kasvatusvahend. Samas peab kehalist karistamist keelustav õigusreform olema seotud avalikkuse ja lastevanemate harimisega. Keelustamine annab vanematele vajaliku tõuke, et uurida, milliste positiivsemate meetoditega saab kasvatada oma lapsi, ning motiveerib ka lastetöö tegijaid, poliitikuid ja meediat leidma ressursse, et pakkuda sellist haridust. Euroopa Nõukogu on valmis abistama lapsevanemaid ja lastetöö tegijaid selles raskes töös.

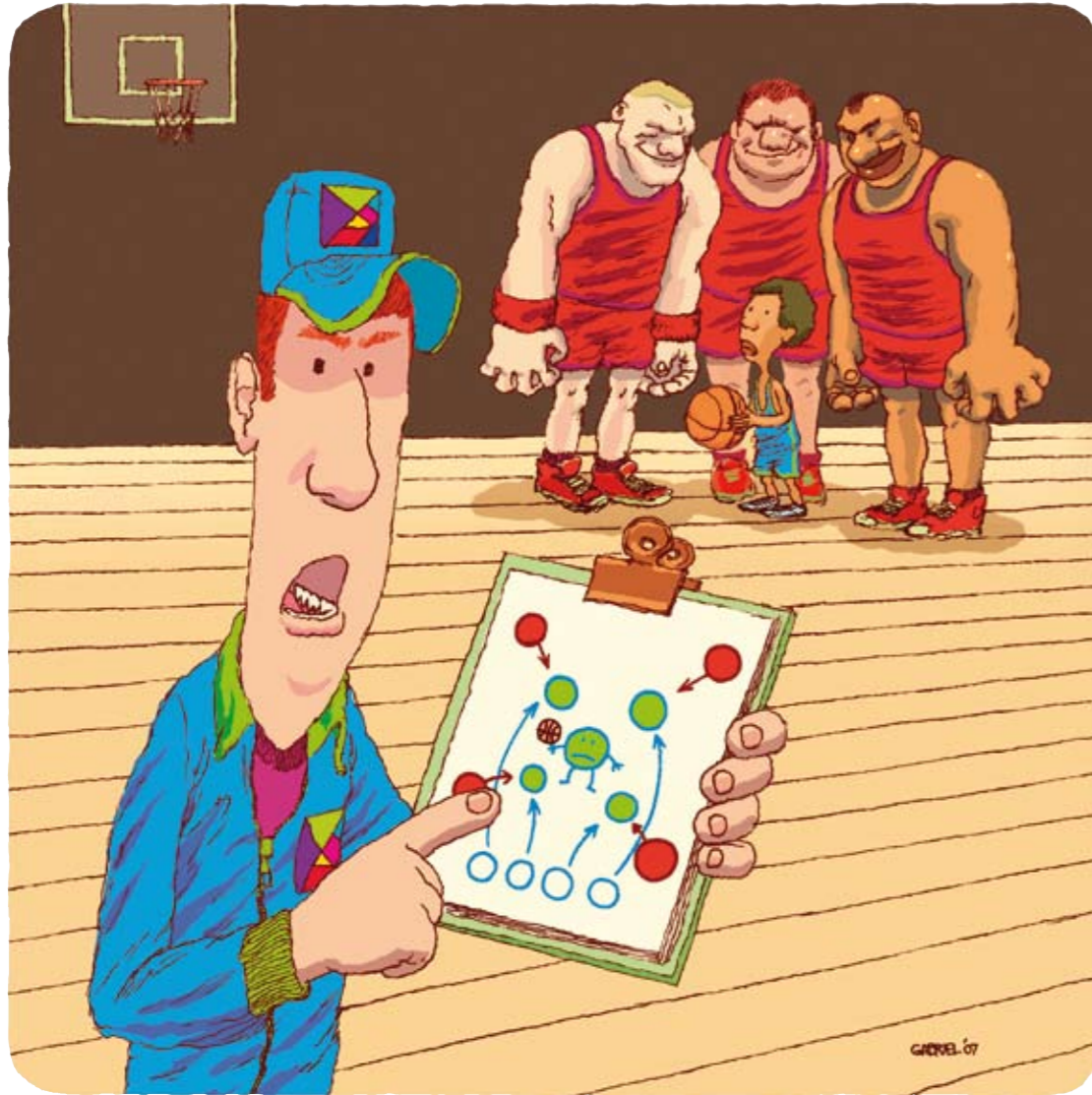

Lapsed ei ole vanemate omand.

Lapsed vajavad kaitset senisest rohkem, mitte vähem.

1. ÜRO Lapse Õiguste Komitee: üldine märkus nr. 8, 2006, lõige 11.
2. *The right not to be hit, also a children's right*. Thomas Hammarberg, Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik. 6. juuni 2006. Vt.: <http://www.coe.int/children> (Hammarbergi kõned).
3. Euroopa Inimõiguste Komisjoni otsus vastuvõtavuse kohta asjas *Seitse üksikisikut vs Roots*. Avaldus nr 8811/79. Vt.: <http://www.echr.coe.int/echr>
4. Euroopa Inimõiguste Kohus. *A vs Ühendkuningriik*. 1998. Vt.: <http://www.echr.coe.int/echr>
5. Council of Europe: European Committee of Social Rights, General Observation regarding Articles 7 (paragraph 10) and 17, *Conclusions XV-2*, Vol. 1, General Introduction, p. 26.
6. ÜRO Lapse Õiguste Komitee, op. cit. eelpool nimetatud teos, lõiked 3 ja 21.
7. ÜRO tellitud sõltumatu eksperdi aruanne Uurimus lastevastasest vägivallest – sissejuhatus, lõige 1. Vt.: <http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/English.pdf>
8. Ibid., lõiked 1-2.
9. Ibid., (samas), lõige 41.
10. ÜRO Laste Õiguste Komitee, op. cit., lõige 34.
11. Ibid, lõiked 40-41.
12. *Parenting in contemporary Europe – a positive approach and Views on positive parenting and non-violent upbringing*. Council of Europe Publishing, 2007.
13. Pinheiro, Paulo Sérgio. *World Report on Violence against Children*, lk. 5. ÜRO peasekretäri uurimus lastevastasest vägivallest, Genf, 2006.
14. Gershoff, Elizabeth Thompson. *Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review*, *Psychological Bulletin*, 2002, köide 128, nr. 4, 539-79.
15. ÜRO Lapse Õiguste Komitee, op.cit., lõige 14.
16. Ibid., lõige 29.

Laste kaitsmine nõuab strateegilist lähenemist.

Paar sõna Euroopa Nõukogu organitest ja institutsioonidest

Euroopa Nõukogu asutati 1949. aastal ja on suurim üle-euroopaline inimõigustega tegelev organisatsioon. Euroopa Nõukogu edendab ühiseid demokraatlikke põhimõtteid, lähtudes Euroopa inimõiguste konventsioonist ja teistest üksikisikute kaitset käsitlevatest dokumentidest. Liikmesriikide, ajaloo, organite, institutsioonide ja käimasoleva kohta leiata veebisaidilt <<http://www.coe.int>>.

“Euroopa laste jaoks ja koos lastega” on laiahaardeline programm, mille eesmärgiks on soodustada laste õigusi ning kaitsta lapsi igasuguses vormis vägivald eest. Programmi kodulehelt leiab teavet Euroopa Nõukogu laste õigusi käsitleva tegevuse, asjaomaste dokumentide, õigusaktide ja uudiste ning laste kehalise karistamise vastase tegevuse kohta Euroopas (2008). Küllastajad saavad pidevalt uut teavet selle kohta, milline on õiguslik seisund kehalise karistamise suhtes Euroopa Nõukogu 47 liikmesriigis. Teavet uuendatakse Laste Kehalise Karistamise Lõpetamise Ülemaailmse Algatusprogrammi raames. Vt: <<http://www.coe.int/children>>.

Ministrite Komitee on Euroopa Nõukogu otsuseid langetav organ. Sinna kuuluvad liikmesriikide välisministrid või nende alalised diplomaatilised esindajad Strasbourgis. Tegemist on nii valitsusorganiga, kus saab võrdsetel alustel arutada eri riikide käsitlust Euroopa ühiskonna ees seisvatest probleemidest, kui ka foorumiga, kus sõnastatakse üle-euroopalisi vastuseid nendele probleemidele. Koostöös Parlamentaarsete Assambleega on Ministrite Komitee Euroopa Nõukogu põhiväärtuste kandja ja jälgib, kuidas liikmesriigid täidavad võetud kohustusi. Vt: <<http://www.coe.int/t/cm>>.

Ministrite Komitee asjakohased soovitused

- ▶ Soovitus Rec(2006)19 positiivse lastekasvatuse toetamise poliitika kohta ja selle seletuskiri
- ▶ Soovitus Rec(2005)5 hooldusasutustes elavate laste õiguste kohta
- ▶ Soovitus nr R(93)2 laste väärkohtlemise meditsiiniliste ja ühiskondlike külgede kohta
- ▶ Soovitus nr R(90)2 ühiskondlikest meetmetest perevägivald suhtes
- ▶ Soovitus nr R(85)4 perevägivald kohta

Ministrite Komitee kõiki soovitusi saab lugeda komitee kodulehelt või "Euroopa laste jaoks ja koos lastega" kodulehelt aadressil: <<http://www.coe.int/children>> (põhilised õigusaktid).

Parlamentaarne Assamblee koosneb Euroopa Nõukogu 47 liikmesriigi parlamentide saadikutest. Assamblee koguneb neli korda aastas, et arutada päevakajalisi küsimusi, paluda riikidel algatada ettevõtmisi ja anda tagasisidet. Valitud parlamendisaadikud tõstatavad teemad, mida käsitleda, ja Euroopa riikide valitsused, keda Euroopa Nõukogus esindab Ministrite Komitee, on kohustatud vastama. Vt: <<http://assembly.coe.int>>.

Parlamentaarne Assamblee asjakohased soovitused

- ▶ Soovitus 1778 (2007) lapsohvrite kohta: välja juurida igas vormis vägivald, ärakasutamine ja väärkohtlemine
- ▶ Soovitus 1666 (2004) kehalise karistamise üle-euroopaliseks keelustamiseks

Parlamentaarne Assamblee kõiki õigustekste saab lugeda assamblee kodulehelt või "Euroopa laste jaoks ja koos lastega" kodulehelt aadressil: <<http://www.coe.int/children>> (põhilised õigusaktid).

Inimõiguste voliniku institutsioon Euroopa Nõukogus on sõltumatu ning tema volituses on edendada inimõigustealast teadlikkust ja inimõigustest kinnipidamist liikmesriikides. Volinik teeb koostööd väga erinevate rahvusvaheliste ja riiklike institutsioonidega ning osaleb inimõiguste kaitse

järelevalves. Ameti kõige tähtsamateks valitsusvahelisteks partneriteks on ÜRO ja selle eriagentuurid, Euroopa Liit ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon. Erivolinik teeb tihedat koostööd ka juhtivate inimõigustega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide, ülikoolide ja mõttekogudega. Vt: <<http://www.coe.int/t/commissioner>>.

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (CETS nr 005) ehk lühendatult **Euroopa inimõiguste konventsioon** (EIÕK) jõustus 1953. aasta septembris. EIÕK-is on sätestatud kodaniku- ja poliitilised õigused ning vabadused, mis moodustavad inimõiguste aluse Euroopas. Erinevalt ÜRO lapse õiguste konventsioonist ei ole EIÕK-s lapsi või noori käsitlevaid sätteid, kuigi mõned õigused, näiteks õigus haridusele, on kohaldatavad peamiselt laste suhtes. Samas sätestab konventsiooni artikkel 1, et riigid "peavad tagama" "igaühele õigused ja vabadused", mis on konventsioonis määratletud, ja mitte "tegutsema, et tagada", nagu sõnastatud enamikus rahvusvahelistest lepetest. Seega on lastel õigus inimõiguste kaitsele. Kõik Euroopa Nõukogu liikmesriigid on kohustatud konventsiooni täitma. Konventsiooni saab Lepete Büroost (Treaty Office), kasutades Euroopa Nõukogu Euroopa leppe ülaltoodud seerianumbrit. Vt: <<http://conventions.coe.int/>>.

Euroopa Inimõiguste Kohus loodi 1959. aastal. See kujutab endast Euroopa inimõiguste konventsiooni alusel moodustatud järelevalvemehhanismi, et tagada, et riigid peavad kinni konventsioonis toodud kohustustest. Kohtu koosseisu kuuluvad konventsiooni osalisriikide arvule vastavad 47 kohtunikku on oma ametis sõltumatud ega esinda ühtegi riiki. Konventsiooni artikkel 34 sätestab, et kohus võib vastu võtta "ükskõik kelle" taotlusi, kes väidab, et ta on langenud konventsiooniga tagatud õiguste rikkumise ohvriks. Vahet ei tehta, kas taotluse esitaja on mees või naine, välismaalane või riigi kodanik, täiskasvanu või alaealine. Seega

võib Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöörduda ka laps, kes ei ole veel täisealine. Kohus on teinud teedrajavaid otsuseid lastevastase vägivalda, sealhulgas kehalise karistamise kohta. Näiteid laste õigustega seotud kohtupraktika kohta leiab eespool toodud lingilt "Euroopa laste jaoks ja koos lastega" kodulehele. Kõiki kohtuotsuseid ja hinnanguid saab lugeda kohtu sidusandmebaasist Hudoc. Kohtuistungeid võib vaadata teleülekannetena veebis. Kohtu ajaloo ja korralduse, kaasuste menetlemise ja kohtupraktika kohta vt: <<http://www.echr.coe.int>>.

Euroopa sotsiaalharta (1961, CETS nr 035) ja **parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta** (1996, CETS nr 163) tagavad majanduslikud ja ühiskondlikud inimõigused ning täiendavad inimõiguste konventsiooni. Mitmed mõlema hartaga tagatud õigused on kohaldatavad ka lastele ja mitmel puhul tagavad nende õigusi sünnist kuni täisealiseks saamiseni. Parandatud ja täiendatud hartas on lapsi eraldi käsitlevaid sätteid, mis kaitsevad lapsi kui perekonnaliikmeid. Hartaid saab Lepete Büroost (Treaty Office), kasutades nende ülaltoodud CETS-numbreid. Vt: <<http://conventions.coe.int/>>.

Euroopa Sotsiaalõiguste Komitee valvab Euroopa sotsiaalharta ning Euroopa parandatud ja täiendatud sotsiaalharta võetud seadustest ja tavadest kinnipidamise järele. Komitee teeb järeldusi riikide aruannete põhjal ja võtab vastu otsuseid kollektiivkaebuste kohta. Alates 1995. aasta protokolliga vastu võtmisest võivad Komiteele kollektiivkaebusi esitada ka teatud rahvusvahelised tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud, teatud valitsusvälised organisatsioonid ning konkreetse riigi tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud. Kollektiivkaebuste esitamise menetlus kaitseb laste õigusi eriti tõhusalt, sest kaebusi võib esitada laste nimel. Täieliku ülevaate saamiseks komiteest külastage selle saiti, kuhu on link Euroopa Nõukogu veebisaidil: <<http://www.coe.int/>> (Human rights).

Ühinenud Rahvaste Organisatsioonist

ÜRO asutati 1945. aastal ja peaaegu kõik tunnustatud riigid maailmas on selle liikmed. Alates sellest, kui 1948. aastal võeti vastu inimõiguste ülddeklaratsioon, on ÜRO koostanud ligikaudu 60 lepet, mis käsitlevad

selliseid probleeme nagu orjatöö, õigusemõistmine, genotsiid, põgenike ja vähemuste staatus ning inimõigused. Iga lepe põhineb mittediskrimineerimisel, võrdõiguslikkusel ja iga inimese sünnipärase väärikuse tunnustamisel. Sellest tulenevalt on selge, et lepped on kohaldatavad kõigi, sealhulgas laste suhtes. Seega tuleb kaitsta laste ÜRO lapse õiguste konventsioonist ja muudest inimõigustega seotud lepetest tulenevaid õiguseid.

ÜRO lapse õiguste konventsioon on esimene siduv juriidiline dokument, mis hõlmab laste kõik inimõigused, s.o nende poliitilised, kodaniku-, sotsiaalsed, kultuurilised ja majanduslikud õigused. Konventsiooni neli aluspõhimõtet on mittediskrimineerimine, pühendumine lapse parimatele huvidele, õigus elule, ellujäämisele ja arengule ning lapse seisukohtade austus. Konventsioonis nimetatud õigused on igal lapsel sünnipäraseks tema inimväärikuse ja harmoonilise arengu tagamiseks. Lapse õiguste konventsiooni on olemasolevatest rahvusvahelistest lepetest kõige enam ratifitseeritud, kuid samas ka kõige rohkem rikutud. Vt: <www.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

ÜRO Lapse Õiguste Komitee (inglisekeelne lühend CRC) on kaheksateistkümnest sõltumatust eksperdist koosnev organ, mis jälgib lapse õiguste konventsiooni rakendamist sellega ühinenud riikides. Komitee avaldab konventsiooni sätete tõlgendusi temaatiliste üldiste märkustena, võtab soovitusena vastu lõppjärelusi ja otsuseid ning korraldab igal aastal arutelupäeva, et kujundada sügavamalt arusaama konventsioonist ja sellest tulenevast. Vt: <www.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm>.

ÜRO peasekretäri uurimusega lastevastase vägivalda kohta soovitakse anda üksikasjalik ülevaade lastevastase vägivalda olemusest, ulatusest ja põhjustest ning pakkuda välja selged soovitusel, kuidas seda ennetada ja sellele reageerida. Vt: <<http://www.violencestudy.org>>.

Riiklikest meetmetest ja valitsusväliste organisatsioonide tegevusest

2007. aasta oktoobriks olid seitseteist Euroopa Nõukogu liikmesriiki muutnud oma õigusakte nii, et neis on keelustatud laste igat laadi kehaline karistamine. Nimetatud riigid on Austria, Bulgaaria, Holland, Horvaatia, Island, Kreeka, Küpros, Läti, Norra, Portugal, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Soome, Taani, Ukraina ja Ungari.

Mitmed nimetatud riikide valitsustest algatasid üleriigilised teavitamis- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, et aidata muuta avalikkuse hoiakuid levinud distsiplineerimisvahendite suhtes ja uue seaduse omaksvõtuks. Suur roll oli kampaaniate väljatöötamisel valitsusvälistel organisatsioonidel, laste ombudsmanidel, valitsustel ja teistelgi. Mõni riik seadis sisse isegi usaldus- ja nõuandeliini, mida saavad kasutada nii lapsevanemad kui ka lapsed. Samas viiakse mitmes riigis, kus kehaline karistamine on jätkuvalt seaduslik, ellu tegevuskavasid ja jätkatakse kampaaniaid, et muuta õigusakte, hoiakuid ja käitumist. Olgu kehaline karistamine riigis seadusega reguleeritud mis iganes moel, on kõikjal avaldatud erinevaid vanematele, lastele ja kutselistele lastetöö tegijatele mõeldud abimaterjale.

Koduleht "Euroopa laste jaoks ja koos lastega" pakub teile tutvumiseks materjale, mis on kättesaadavad teie riigis ja mujal. Euroopa Nõukogu allpool toodud partnerite veebisait saab kasutada lähteallikana. Kasutades otsistringi "corporal punishment", mis tähendab kehalist karistamist, leiate rohkesti materjali kogu maailmast – infot erinevate seisukohtade, kampaaniate, õigusaktide ja väljaannete kohta, erinevaid infomaterjale, statistikat, teavet positiivsest lastekasvatusest, vägivaldast korralekutsumisest jne. Samuti leiate sealt kasulikke linke teistele veebisaitidele.

Lapse Õiguste Infovõrgustik (CRIN) on ülemaailmne ja levitab teavet ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja lapse õiguste kohta valitsusvälistele organisatsioonidele, ÜRO agentuuridele, valitsustevahelistele organisatsioonidele, haridusasutustele ja teistele lapse õiguste ekspertidele. Vt.: <<http://www.crin.org>>.

Euroopa lastega tegelevate ombudsmanide võrgustik (ENOC) on laste õigustega tegelevate sõltumatute institutsioonide mittetulundusühing. See aitab kaasa ÜRO lapse õiguste konventsiooni võimalikult täielikule rakendamisele, teeb lobitööd laste õiguste kaitseks, jagab teavet, töötab välja strateegiaid ning abistab lastekaitsega tegelevaid sõltumatuid büroosid. Vt.: <<http://www.ombudsnet.org/enoc>>.

Ülemaailmne algatus igasuguse lastevastase kehalise karistamise lõpetamiseks on valitsusväline organisatsioon, mis teavitab inimõigusi käsitlevatest nõuetest, pretsedentloovatest kohtuotsustest, sellest, kui kaugele on jõutud maailmas laste kehalise karistamise keelustamisega, ja uurimustest. Veebisaidilt leiate linke materjalidele, mis keskenduvad heade ja vägivallavabade suhete loomisele lastega. Algatus on välja töötanud materjale, mis aitavad lapsevanematel ja õpetajatel lapsi distsiplineerida neid kehaliselt karistamata. Vt.: <<http://www.endcorporalpunishment.org>>.

Päästke Lapsed on ülemaailmne sõltumatu organisatsioon, mis korraldab kampaaniaid pikaajaliste muutuste aset leidmiseks ja laste elu parandamiseks. Organisatsioon tegutseb rohkem kui 120 riigis ning selle toetajad avaldavad otsustajatele ja arvamusiidritele survet igal tasandil selleks, et lapse õigused oleksid tõesti kaitstud. Päästke Lapsed viib läbi kampaaniaid laste kehalise karistamise vastu eri riikides ning on selleks välja töötanud häid materjale. Vt.: <<http://www.savethechildren.net>>.

Lastevastase Julmuse Ennetamise Ühing (NSPCC) asutati 1884. aastal ja on Ühendkuningriigis tegutsev heategevusorganisatsioon, mille väärtused põhinevad ÜRO lapse õiguste konventsioonil ning mille eesmärgiks on teha lõpp igasugusele lastevastasele julmusele. Organisatsioon on sisse seadnud usaldus- ja nõuandeliine, toetab vähekaitstud perekondi ning korraldab kampaaniaid seaduste muutmiseks ja

inimeste teadlikkuse suurendamiseks väärkohtlemisest. Ühing on läbi viinud väga häid kampaaniaid laste väärkohtlemise vastu ja annab välja lastevanematele mõeldud ajakirja "Your Family" ("Sinu Pere").
Vt.: <<http://www.nspcc.org.uk>>.

Valik trükiväljaannetest

Daly, Mary (toim.). *Parenting in contemporary Europe – a positive approach*: [Lastekasvatus tänapäevases Euroopas – positiivne lähenemisviis]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2007.

Eliminating corporal punishment – a human rights imperative for Europe's children: [Kehalise karistamise kaotamine – inimõigustealane kohustus Euroopa laste ees]. Teine, uuendatud ja täiendatud väljaanne. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2007.

Ending legalised violence against children – Global report 2007: [Seadusega lubatud lastevastase vägivalda lõpp. Ülemaailmne raport aastast 2007]. Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2007.

Gershoff, Elizabeth Thompson. *Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review*: [Laste kehaline karistamine vanemate poolt ning sellest tulenevad käitumismallid ja kogemused. Metaanalüütiline ja teoreetiline ülevaade]// *Psychological Bulletin*, 2002. Vol. 128, No. 4, pp. 539–79.

Goicoechea, Pepa Horno. *Love, power and violence – a comparative analysis of physical and humiliating punishment patterns*: [Armastus, võim ja vägivald – alandavate kehalise karistamise vormide võrdlev analüüs]. Save the Children Spain, 2005.

Harper, Kate, et al. *Ending physical and humiliating punishment of children – Manual for Action*: [Käsiraamat, kuidas lõpetada laste alandav kehaline karistamine]. Save the Children Sweden and the International Save the Children Alliance, 2005.

Hart, Stuart (toim.). *Eliminating corporal punishment – the way forward to constructive child discipline*: [Kehalise karistamise kaotamine – võimalus laste konstruktiivseks korralekutsumiseks]. Prantsusmaa: UNESCO, 2005.

Hindberg, Barbro. *Ending corporal punishment: Swedish experience of efforts to prevent all forms of violence against children – and the results*: [Kehalise karistamise lõpetamine: Rootsi igat laadi lastevastase vägivalda ennetamise kogemus]. Rootsi: The Ministry of Health and Social Affairs and the Ministry of Foreign Affairs, 2001.

Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child: [Lapse õiguste konventsiooni rakendamise käsiraamat]. UNICEF, 2002.

Teine, täielikult muudetud väljaanne, mis sisaldab Lapse Õiguste Komitee pretsedendiõiguse igakülgset analüüsi. Kolmandat väljaannet koostatakse.

Pinheiro, Paulo Sérgio. *World report on violence against children*: [Ülemaailmne aruanne lastevastasest vägivallast]. Genf: United Secretary-General's Study United Nations Publishing, 2006.

See väljaanne on veelgi täpsem kui ülalpool toodud ÜRO aruanne ja sisaldab juhtumianalüüsi, viiteid heale tavale ja soovitusi.

Views on positive parenting and non-violent upbringing: [Võimalused positiivseks ja vägivallatuks lastekasvatuseks]. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2007.

Willow, Carolyne; Hyder, Tina. *It hurts you inside – children talking about smacking*: [See teeb hingele haiget – lapsed räägivad laksuandmisest]. London: National Children's Bureau and Save the Children, 1998

Laste kehalise karistamise kaotamine

Küsimused ja vastused

Miks peaks muutma ebaseaduslikuks lüüa lapsi nende korralekutsumiseks? Mis õigus on riigil sekkuda laste kasvatusse? Kuidas võib kujundada ühiskonna hoiakuid positiivsema ja vägivaldse kasvatuse suunas? Brošüür *Laste kehalise karistamise kaotamine. Küsimused ja vastused* käsitleb neid küsimusi ja palju muud. Väljaanne on mõeldud lapsevanematele, poliitiliste otsuste tegijatele, juristidele, lastekaitse töötajatele ja teistele inimestele, kes töötavad lastega, kellel kõigil on ju kohustus seista hea laste heaolu eest.

Brošüür on jagatud nelja osasse. Esiteks määratletakse, mida kujutab endast laste kehaline karistamine. Teiseks tuuakse rahvusvahelise õiguse kohaselt põhjused, miks see kaotada. Kolmandaks käsitletakse seda, kuidas saavutada keelustamist. Ja lõpuks lükatakse ümber müüte ja avalikkuses levinud hirne selle ümber. Laste kehaline karistamine on vägivaldne tegu ja laste inimõiguste rikkumine. Iga Euroopa riik on kohustatud liituma seitsmeteistkümne Euroopa riigiga, kes on juba oma seadustes täielikult keelustanud laste kehalise karistamise.

www.coe.int/children